

SÄFFLE KOMMUN

Miljökonsekvensbeskrivning

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS)
Tematiskt tillägg till översiktsplanen

Säffle kommun
Värmlands Län

ANTAGANDEHANDLING

ANTAGEN KF 2020-12-14
LAGA KRAFT 2021-01-08

Illustrationer,
foton & layout

Beställare

Konsult

Daniel Nordholm, SBK Värmland AB (om inget annat anges)

Peter Pettersson, Säffle kommun

SBK Värmland AB
Hantverksgatan 9 A
671 31 ARVIKA

tel. 070-783 12 04

daniel@sbkvarmland.se
www.sbkvarmland.se

VAD ÄR EN MKB?

En miljökonsekvensbeskrivning (MKB) används för att få en helhetssyn av den miljöpåverkan som en planerad verksamhet eller plan kan medföra. Enligt svensk lag krävs en MKB för alla planer eller verksamheter som riskerar att innebära en betydande miljöpåverkan. Den grundläggande regleringen finns i 6 kap Miljöbalken med kompletterande bestämmelser i förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar. Ett samråd om avgränsning av MKB för det tematiska tillägget till översiktsplanen hölls med Länsstyrelsen den 20 augusti 2018 där metod, process och urvalskriterier diskuterades.

MKB:n för denna plan innehåller:

- Icke-teknisk sammanfattning
- Beskrivning av planen
- Alternativredovisning
- Geografisk avgränsning
- Sakavgränsning
- Metod och urval
- Konsekvensbeskrivning utifrån sakavgränsning

ICKE-TEKNISK SAMMANFATTNING

Miljökonsekvensbeskrivningen utgår från två alternativ - nollalternativet och planalternativet. De två huvudalternativen jämförs även med ett alternativt utvecklingsscenario. De frågor som har bedömts viktiga att beröra i MKB:n är metod och urval som planen har arbetats fram utifrån, naturvärden och vattenkvalitet, friluftsliv och rekreation, kulturmiljö och landskapsbild, hälsa och säkerhet samt hushållning med resurser.

En stor del av miljöhänsynen har tagits vid urvalsprocessen av LIS-områden och därmed också förhindrandet av allvarliga miljökonsekvenser. Urvalet av sjöar och urvalet av LIS-områden runt de valda sjöarna är här kärnan i hållbarhetsperspektivet. Hållbarhets-, utvecklings-, och restriktivitetperspektivet har vägts samman under processen vilket har lett till att attraktiva LIS-områden har kunnat pekas ut samtidigt som hänsyn tas till olika allmänna intressen.

Planalternativet innebär en något större miljöpåverkan än nollalternativet då antalet LIS-områden i det reviderade planförslaget har ökat, framför allt kring Vänern. Den största påverkan förväntas vara på naturvärden invid sjöarna. Vid en oförsiktig exploatering där inte riktlinjerna för utformning av ny bebyggelse intill Vänern följs kan riksintresset för friluftsliv komma att påverkas negativt. Många av de LIS-områden som pekas ut bidrar dock till att tillgängliggöra sjön, vilket ligger inom riksintressets syfte. Det är av stor vikt att hållbara VA-lösningar kommer till vid ny bebyggelse för att inte miljö kvalitetsnormen för vatten ska påverkas negativt i de utpekade sjöarna och vattendragen.

1. BAKGRUND

BESKRIVNING AV PLANEN

Syftet med det tematiska tillägget till Säffle kommuns översiktsplan är att peka ut ett antal områden i kommunen som är lämpade för landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS). LIS-planen är en revidering av kommunens LIS-plan från 2013. De utpekade LIS-områdena faller under två kategorier; områden för boende samt områden för näringsverksamhet, huvudsakligen inriktade på stuguthyrning och friluftaktiviteter. Nuläget vad gäller miljöbelastningar och planeringsförutsättningar inom de olika LIS-områdena framkommer i plandokumentet. Utbyggnadsgraden av bostäder intill de beröda sjöarna framkommer i tabellen på nästkommande sida.

Revideringen av kommunens LIS-plan från 2013 innebär att 19 av de tidigare områdena revideras, 3 områden tas bort och 26 områden kvarstår med endast en justering utefter nu gällande strandskydd. Efter en dialogprocess med fastighetsägare kring kommunens sjöar har 15 LIS-områden tillkommit.

ALTERNATIVREDOVISNING

I en miljökonsekvensbeskrivning ska olika rimliga alternativ redovisas och jämföras. Alternativen i denna MKB är:

- Nollalternativ (Nuvarande utvecklingstrend inom LIS-områden utpekade i ÖP 2013)
- Planalternativet (LIS-planen med nya och ändrade LIS-områden där utveckling kan ske enligt dess inriktning)
- En alternativ lokalisering (Endast utveckling i områden där andra särskilda skäl än LIS finns)

Nollalternativet i denna MKB är att de LIS-områden som finns utpekade i kommunens översiktsplan från 2013 fortsätter att gälla. Inom de befintliga LIS-områdena förutsätts den utvecklingstakt som setts sedan planen antogs att fortsätta. Den nuvarande LIS-planen togs fram innan det generella strandskyddet bestämdes till 100 meter, vilket gör att flera av de områden som LIS-utpekades i praktiken delvis utgått där strandskyddet tidigare var 150 meter. Detta då stora delar av de områden som då pekades ut nu ligger utanför strandskyddat område. Detta gör att det egentliga nollalternativet skiljer sig något från plandokumentet för LIS-planen från 2013. Intentionerna för utbyggnad som framgår i LIS-planen från 2013 talar dock om vilken omfattning en planerad utbyggnad inom dåvarande LIS-områden förväntas få, varpå planens innehåll kommer att vara utgångspunkten i beskrivningen av nollalternativet.

I planalternativet har tidigare LIS-områden setts över och till viss del reviderats. Utöver detta läggs 15 nya områden till. Planalternativet väger samman å ena sidan landsbygds-

utveckling och å andra sidan strandskyddets syften, det vill säga livsbetingelserna för växt- och djurlivet samt förutsättningarna för det rörliga friluftslivet.

Som alternativ lokaliseringsstudie används i denna MKB alternativet att inte ta fram en LIS-plan utan pröva strandskyddsdispenser utifrån de sex övriga särskilda skäl som finns för dispens enligt miljöbalken. Detta alternativ lyfts i den sammanvägda bedömningen i slutet av detta dokument.

GEOGRAFISK AVGRÄNSNING

Planen och MKB:n avgränsas geografiskt av Säffles kommungräns. Konsekvenserna av planen kan dock ha en vidare avgränsning, varför planen och MKB:n i dessa fall även bör ta hänsyn till detta. I urvalsprocessen har begreppet landsbygd definierats som hela Säffle kommun.

SAKAVGRÄNSNING

En MKB ska behandla de miljöaspekter (eller de kumulativa effekter) av ett projekt eller en plan som kan innebära risk för betydande miljöpåverkan.

Konsekvenserna av planen kan ses i två steg, eller två nivåer. Den första nivån utgörs av själva metoden och urvalskriterierna och den andra nivån utgörs av studierna av varje vald sjö och utpekandet av LIS-områden. Det första steget innebär således ett antal förkastade alternativ.

I det andra steget kan de mer lokala konsekvenserna för olika miljöaspekter, på "sjö-nivå", läggas fast och antingen främjas eller hotas. Metoden för utpekande av LIS föreskriver dock att hänsyn ska tas till samtliga perspektiv även i denna andra nivå.

I områdesbeskrivningarna som ingår i LIS-planen framgår eventuella intressekonflikter på lokal nivå, mellan utpekandet av LIS-områden och övriga allmänna intressen. Utifrån dessa sammanställningar, samt resonemanget ovan, har följande sakfrågor bedömts relevanta att redogöra för vidare i denna MKB:

- metod och urval och dess påverkan på de samlade miljökonsekvenserna
- konsekvenser för naturvärden
- konsekvenser för miljö kvalitetsnormer vatten
- konsekvenser för friluftsliv och rekreation
- konsekvenser för kulturmiljö och landskapsbild
- konsekvenser för hälsa och säkerhet
- konsekvenser för hushållning med resurser

Under dessa rubriker redovisas förväntade konsekvenser av planförslaget och nollalternativet. Utgångspunkten i konsekvensbedömningen är utpekade riksintressen och de nationella miljömålen.

Tabell med antal LIS-områden per sjö i noll- och planalternativ

Vattenförekomst	Antal LIS-områden nollalternativ	Antal LIS-områden planalternativ	Antal bostäder planalternativ (cirka)
Vålungen	1	1	3-5
Finnsjön	1	1	9-12
Aspen	1	1	9-11
Myrsjön	1	1	4-6
Lången	1	1	3-5
Eldan	3	4*	23-45
Väster-Svan	1	1	6
Mellan-Svan	3	3*	6
Öster-Svan	0	2	7-12
Ömmeln	1	1	28
Summeln	1	1*	6-10
Harefjorden	4	4*	25-30
Glafsfjorden	0	1	1-3
Sandsjön	0	1	3-5
Byälven	1	1	2
Gatviken/Getebolsviken/Byviken (Vänern)	4	4*	55-66
Dalbosjön (Vänern)	4	8*	45-72
Värmlandssjön (Vänern)	6	11*	64-107
Totalt:	35	48	299-431

* Reviderade områden

Avvägning angående utbyggnadsgrad

I tabellen ovan finns en sammanställning över den utbyggnadsvolym som föreslås vid respektive berörd sjö. Antalet nya bostäder analyseras i kommande genomgång i fråga om planalternativets miljöpåverkan utifrån den specifika sjöns storlek och förutsättningar att hantera tillskottet av bebyggelse i fråga om tillgänglighet till stranden för allmänheten och eventuell miljöpåverkan från bebyggelsen. Av erfarenhet från utvärderingen av tidigare LIS-plan kan konstateras att även om intresset för att bygga inom LIS-områden i Säffle så här långt varit stort har inte exploatering inom områdena maximerats. Utifrån detta är det troligt att den reella utbyggnaden inom områdena är mindre än den som redovisas i tabellen. I planförslaget på sidan 22-23 finns en tabell där utöver ovanstående siffror en bedömning redovisas över rimlig utbyggnadsnivå inom områdena. Den totala mängden bostäder i samtliga LIS-områden sammanräknat bedöms i den beräkningen bli 145-197 bostäder i jämförelse med den maximala möjligheten till utbyggnad som redovisas ovan som mellan 299-431 bostäder.

METOD OCH URVAL

En betydande del av arbetet med att begränsa och analysera LIS-utpekandets miljöpåverkan återfinns i den metod som har använts för att ta fram områdena. Vid en revidering av en tidigare plan som denna LIS-plan innebär, kan den viktigaste delen av begränsningen av miljöpåverkan ses vid utvärdering av den gällande planen. I arbetet med detta framkommer aspekter som synliggjorts vid prövningen av dispenser inom flera av de tidigare utpekade LIS-områdena. Metoden medför att de mest värdefulla och känsliga områdena för påverkan av nyexploatering har undantagits i ett tidigt skede. Miljöbedömning och hållbar utveckling har sedan gått som en röd tråd genom framtagandet av LIS-planen och för varje område finns ett analysavsnitt där förslaget och dess konsekvenser analyseras.

För sjöar där ett flertal LIS-områden finns utpekade har även en samlad bedömning kring konsekvenser av LIS-områdena gjorts som presenteras på sida 189-200 i planhandlingen.

Nedan analyseras planalternativet och nollalternativet utifrån den sakavgränsning som gjorts för denna miljökonsekvensbeskrivning. Under varje rubrik redogörs också för de två huvudalternativens inverkan på de nationella miljömålen som finns kopplat till frågan.

2. KONSEKVENSBEDÖMNING

NATURVÄRDEN

Generellt har områden med stora naturvärden undantagits från LIS-utpekande, men i några fall har områden som innehåller eller gränsar till utpekade naturvärden inkluderats i planen. Utöver ett antal områden som ligger i anslutning till riksintressområden för naturvård (redovisas under nästa rubrik) innehåller två områden identifierade naturvärden av Skogsstyrelsen. Dessa är område 39. Skäggebol (lövrök barrnaturskog) och område 44. Norra Averstad (alsumpskog). Områdena 12. Finnerud, 13. Gårda resp. Sandviken, 15. Ruds hemman resp. Vickersrud och 17. Ölserud berörs av eventuell förekomst av vitryggig hackspett. Inom dessa fall kan fördjupande naturvärdesbedömningar och/eller 12:6-samråd behöva utföras innan förhandsbesked/bygglov och strandskyddsdispens beviljas för att inte värdena ska riskera att skadas, vilket anges i planhandlingens riktlinjer för fortsatt prövning.

Nollalternativ

Nollalternativet tar mindre markyta i anspråk och de två områden som innehåller utpekade naturvärden finns inte med. Utifrån denna aspekt ger nollalternativet mindre risk för miljöpåverkan än planalternativet utifrån ett naturvärdesperspektiv.

Riksintresse naturvård och Natura 2000

Två områden av riksintresse för naturvård enligt 3 kap 6§ MB berörs av LIS-utpekanden. Dels skärgårdsområdet kring Lurö-Millersvik och dels området kring Finnsjön-Aspen. Lurö och Millesviks skärgårdar är ett stort, sammanhängande skärgårdsområde. Området är ostört, hyser intressant flora och fauna och har goda förutsättningar för båtturet friluftsliv. I värdebeskrivningen för riksintresset går att läsa under förutsättningar för bevarande:

Områdets karaktär av oexploaterad skärgård bibehålls. Bebyggelse och andra anläggningar får ej tillkomma. Områdets värde skulle påverkas negativt av skogsbruksåtgärder på mindre öar och skär samt kalavverkning på de större öarna. Besökarens vedfångst, störningar på fågellivet och slitage på strändernas lavmatta kan innebära konflikter mellan naturvård och friluftsliv. Vatten- och strandområden skulle påverkas negativt av oljeutsläpp och andra föroreningar.

De LIS-områden som berörs av riksintresset är 27. Hjälskate, 29. Ekenäs och 48. Lurö. Inom Ekenäs har prövning av utvecklingen skett genom detaljplan där genomförande med bevarandevärden för naturvärden har säkerställts. Inom område 27 avses en komplettering av befintligt fritidshusområde möjliggöras. Med hänsyn till att området redan delvis är ianspråktaget bedöms en komplettering med ytterligare 4-6 fritidshus inte medföra påtaglig skada på riksintresset.

Millesvik och Lurö skärgård är utpekad som Natura 2000-område enligt både fågel- och habitatdirektivet, vilket även innebär att området är av riksintresse enligt 4 kap. MB. För Natura 2000-området är det överordnade

syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper och arter som utgjort grund för utpekandet av området. Natura 2000-området omfattar det södra området på Husön, för övrigt omfattas inte landområdet där LIS-utpekandet är beläget. Lurö skärgård är till större delen även utpekad som naturreservat. Området kring den befintliga näringsverksamheten på Husön ingår i naturreservatet.

LIS-utpekandet på Lurö har begränsats till områden med befintlig bebyggelse och dess närmaste omland för att möjliggöra en viss utveckling. Det är av stor vikt att inte en oaktsam exploatering sker på ön, utan att de naturområden som idag är orörda förblir intakta och att områdets karaktär av oexploaterad skärgård bibehålls, för att inte medföra negativ påverkan på utpekade intressen. Dock bedöms en viss utveckling inom de utpekade områdena kunna bidra till att stärka Lurö som en destination för naturturism och på så sätt tillgängliggöra de värden som riksintresseutpekandet lyfter.

Inom det område av ön som omfattas av naturreservat och Natura 2000-utpekande söks strandskyddsdispens hos länsstyrelsen vilket gör att statliga intressena inom dessa områden tydligt kan prövas då.

Riksintresset för naturvård vid Finnsjön-Aspen beskrivs på följande sätt:

Floran och faunan är ovanligt rik med bl a gamla, grova ekar, berguv och vitryggig hackspett. Sjöarna Aspen och Finnsjön har stammar av storväxt, sjölevande öring. Aspens öring leker uppströms i Gullsjöälven, som också har ett reproducerande och livskraftiga bestånd av flodpärlmussla. Dessutom häckar forsärla och strömstare. Finnsjöns storöring leker uppströms i Gravälven och Vargsjöälven.

De LIS-områden som berörs av riksintresset är 12. Finne-rod (angränsar) och 13A. Gårda (ingår delvis i riksintresset) och 13B. Sandviken (angränsar). När förutsättningar för riksintressets bevarande beskrivs i dess värdebeskrivning skrivs att vissa lövskogsområden, framför allt längs vattendragen, och naturskogsområden bör ej utsättas för skogliga åtgärder. Med anledning av detta ställs i planhandlingen krav på att ev. siktröjning ska ske med hänsyn till riksintresset, för de aktuella områdena. Det skrivs även i värdebeskrivningen att ny bebyggelse bör anpassas till de landskapsestetiska och kulturhistoriska värdena i området kring sjön. LIS-områdenas utformning stämmer väl med den inriktning som ges i riksintressets värdebeskrivning och områdena bedöms mot bakgrund av detta inte ge någon negativ påverkan på riksintresset.

Nollalternativ

Alla områden som berörs av riksintresse för naturvård utom 48. Lurö ingår även i nollalternativet och dess avgränsning har inte förändrats till planalternativet.

Miljömål: Ett rikt växt- och djurliv

”Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livs kvaliteten och välfärd.”

Planalternativet innebär att naturområden tas i anspråk för bebyggelse. Detta är oundvikligt för att LIS-planens syften kring landsbygdsutveckling ska kunna uppnås. I revideringen av LIS-planen har ytterligare områden lagts till jämfört med den tidigare och några av dem innehåller som tidigare beskrivits utpekade naturvärden. Den yta som utpekats för LIS-områden behöver dock vägas dels mot den andel av respektive sjös totala strand med motsvarande naturvärden, men även mot kommunens totala tillgång till naturvärden. I planhandlingen beskrivs att det inom Säffle kommun finns totalt ca 1 567 km strand. Det motsvarar idag ungefär 100 m strand för var och en av kommunens ca 15 500 invånare (juni 2020). Av stränderna var 2011 ca 235 km, eller 15 %, bebyggelsepåverkade (SCB). Om samtliga områden enligt föreliggande förslag tas i anspråk helt och hållet, påverkas ytterligare ca 16 km strand eller 1 % av kommunens totala strandlängd. Utifrån tillgången till strand utan bebyggelse och till att de största naturvärdena i kommunen har valts bort bedöms den totala påverkan på växt- och djurliv vara acceptabel även om viss lokal påverkan på djur- och växtliv kan uppstå.

Nollalternativ

Nollalternativet innehåller något färre LIS-områden och tar en marginellt mindre andel av kommunens strandnära områden i anspråk. I miljökonsekvensbeskrivningen för den tidigare LIS-planen skrivs att de huvudsakliga effekterna av LIS-planen för naturmiljön bedöms bli att områden som kan ha viss betydelse för spridning, föryngring och födosök för lokala grupper eller bestånd av allmänt förekommande djur- och växtarter tas i anspråk. Indirekta effekter kan utgöras av ingrepp i miljöer utanför själva LIS-området genom siktröjning och ”städning” av naturmiljöer, en ökad efterfrågan av på vattenanläggningar som exempelvis bryggor. En ökad mänsklig aktivitet i närheten av och på sjöarna kan även komma att medföra störningar på känsliga arter som kan leda till en minskning gällande häckning och föryngring för dessa arter. Detta gäller både för nollalternativet och planalternativet.

Miljömål: Myllrande våtmarker

”Våtmarkernas ekologiska och vattenbushållande funktion i landskapet ska bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden.”

I anslutning till ett fåtal LIS-områden som exempelvis 44. Norra Averstad finns våtmarker i form av sumpskog. Inom området bedöms planerad utveckling kunna ske med bevarade värden inom den näringsverksamhet som möjliggörs för på platsen. Inom LIS-område 9. Trönnevikens läggs i planalternativet ett nytt delområde till som angränsar till utpekad sumpskog. Kommunen beskriver dock i planförslaget att det område med sumpskog som finns identifierat inom området inte stämmer överens med verkligheten. Ytan som visas i planeringsunderlag omfattar till största del vattenyta och strand som inte innehåller trädväxtlighet. LIS-området bedöms inte påverka det område med sumpskog som finns sydväst om LIS-området.

Nollalternativ

Nollalternativet innehåller inga kända våtmarker.

Miljömål: Levande skogar

”Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.”

I planalternativet föreslås framför allt skogsmark tas i anspråk för nybyggnation. Den skogsareal som kommer påverkas av LIS-områden är dock en marginell del av kommunens totala skogsarea.

Nollalternativ

Planalternativet tar i något högre grad i anspråk skogsmark då fler LIS-områden föreslås.

MILJÖKVALITETSNORM VATTEN

Miljö kvalitetsnormen anger att alla svenska sjöar och vattendrag ska uppnå en god ekologisk status till 2021. Vissa sjöar har fått en dispens till 2027. För att miljö kvalitetsnormen ska uppnås får inga värden försämrats. Vid bedömning av LIS-planens påverkan har beskrivningen av sjöarnas nuläge och kända påverkansfaktorer för den ekologiska statusen granskats i VISS (Vatteninformationssystem Sverige). Nuvarande status (förvaltningscykel 3) och främsta påverkansfaktorer redovisas under respektive LIS-område i plandokumentet.

Fisk och konnektivitet av hänsyn till vandringshinder och reglering utgör kvalitetsfaktorer, dvs. kända påverkansfaktorer, för flera av vattenförekomsternas ekologiska status. Vissa förekomster är även påverkade av kringliggande skogs- och jordbruk, genom morfologiskt tillstånd (svämplan och närområde) eller övergödningsproblematik. Föreslagna LIS-områden bedöms inte medföra någon påverkan på dessa faktorer. Exploateringsgraden inom föreslagna utpekanden och anspråktagandet av mark bedöms generellt utgöra en liten del av närområdet kring en vattenförekomst.

Den största risken för försämrande faktorer för sjöarnas ekologiska status bedöms vara bristfälliga VA-lösningar. Inför utställning av den reviderade LIS-planen gjordes en översiktlig VA-sammanställning där förutsättningarna för vatten- och avloppslösningar för alla områden analyserades. I denna bedömning har kommunen bedömt dels sammanhanget som den föreslagna nya bebyggelsen tillkommer inom, om utvecklingen kan komma att bli av sådan art att lagen om allmänna vattentjänster 6 § kan ge kommunal skyldighet att ordna vattentjänster. En bedömning har även gjorts kring recipientens känslighet, om det utifrån denna aspekt finns särskilda skäl att innefatta ny bebyggelse i den kommunala VA-planeringen eller om särskilda krav ska ställas på gemensamma VA-lösningar inom ett område. För sjöar med god eller dålig vattenkvalitet idag ställs särskilda krav på gemensamma anläggningar, samt intill sjöar som omfattas av allmänna intressen för vattenförsörjning (Mellan-Svan, Västersvan och delar av Vänern). Högre krav ställs även vid områden med en hög grad av permanent bostadsbebyggelse eller ett större byggnadsantal än 30 bostäder. Då VA-sammanställningen gjordes var aktuell statusbedömning för vattenförekomsterna enligt förvaltningscykel 2. Inför antagande har beskrivningen av berörda vattenförekomster i LIS-planen uppdaterats enligt bedömningar för förvaltningscykel 3. För fyra av vattenförekomsterna har bedömningen för den ekologiska statusen förändrats. Som ytterligare ett led i att säkerställa att ingen påverkan uppstår på värden för MKN har kommunen gjort en generell bedömning att tillkommande avloppsanläggningar invid samtliga vattenförekomster där ekologisk status idag inte är klassad som god kan komma att omfattas av hög skyddsnivå för miljöskydd.

I sammanställningen kring VA-förutsättningarna framgår att genomförd metod får utfallet att inom 10 av områdena krävs en gemensamhetsanläggning för VA för att skapa förutsättningar för aktuell bebyggelseutveckling utan att riskera vattenförekomstens kvalitet. Två områden i LIS-planen kommer att ingå i det kommunala verksamhetsområdet för VA: Duse camping och Ågotsbergs friluftsliv. Endast ett område ligger i anslutning till en grundvattenförekomst (3. Näs), vilket även ligger i anslutning till Mellan-Svan som kan bli aktuell som dricksvattentäkt. Avloppsfrågan kommer utifrån detta att bevakas särskilt inom området och påverkan på grundvattenförekomsten bedöms försumbar.

Nollalternativ

Nollalternativet innehåller något färre LIS-områden och tar en mindre andel av kommunens strand i anspråk. Detta medför att nollalternativet ger en mindre påverkan på risken att inte uppnå miljö kvalitetsnormen i sjöarna till målåren. Dock har planförslaget efter samråd kompletterats med en mer djupgående analys av möjligheterna till vatten- och avloppslösningar.

Miljömål: Levande sjöar och vattendrag

”Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenbushållande funktion ska bevaras, samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.”

Planalternativet pekar ut ett antal LIS-områden inom de föreslagna vattenskyddsområdena för Åmål och Säffle stad. Inom dessa områden bör särskild aktsamhet råda vid nybyggnation vad gäller VA-frågor och dagvattenhantering. Riktlinjer för fortsatt prövning ges i planhandlingen för berörda områden.

Vänern är ett av de vattendrag i Sverige som pekas ut som särskilt viktiga att bevara och restriktivitet ska råda vid exploatering intill sjön. LIS-planen pekar ut möjligheter att tillföra totalt som mest 164-245 uthyrningsstugor/bostadshus. Av dessa är dock en del redan utbyggda från den tidigare LIS-planen. Totalt finns i Säffle kommun cirka 299 km strand längs med Vänern.

Nollalternativ

Nollalternativet innehåller något färre LIS-områden och tar en marginellt mindre andel av kommunens strand i anspråk även inom delområden som nu blir vattenskyddsområde.

FRILUFTSLIV OCH REKREATION

Riksintresse rörligt friluftsliv

Hela Vänern med stränder och öar är ett av de geografiskt bestämda områden som särskilt pekas ut som område av riksintresse för det rörliga friluftslivet i miljöbalkens 4 kap 2§. Utpekandet innebär att turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen särskilt ska beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön och att dessa inte får ske på ett sätt som påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden. Dalbosjöns norra skärgård, Lurö-Millesviks skärgård och Vänerns norra skärgård är även utpekade som riksintresse för friluftsliv enligt miljöbalkens 3 kap 6§. Riksintresset rör framför allt vattenanknutna aktiviteter som fiske och båtliv, men även möjligheten att röra sig längs med stränderna i obruten natur.

Planalternativet innehåller flera områden som ligger inom riksintresseområdena. LIS-områdena har utformats för att ge så lite negativ påverkan som möjligt på de friluftsliv-, natur- och kulturvärden som finns intill sjön. Flertalet områden är placerade i anslutning till befintlig bebyggelse och odlad mark och bedöms därav komma att upplevas som naturliga tillskott. Genom placering intill befintlig bebyggelse bevaras även mer orörd natur, jämfört med en mer spridd bebyggelsestruktur.

Av de totalt 23 områden som pekas ut längs eller i Väneren, ligger 18 på Värmlandsnäs. Inom de avsnitt av sjön som kommer innehålla flera LIS-områden kan karaktären eventuellt vid en oaktsam siktröjning och utformning av ny bebyggelse förändras från relativt obruten strandkant till mer bebyggd. De platser som främst berörs av denna risk är närområdet kring Önaholm respektive Staviken. Den totala påverkan från samtliga LIS-områden kring dessa platser diskuteras i LIS-planen under avsnittet med samlade bedömningar (s. 196-199). Risken bedöms minska genom områdenas avgränsning samt riktlinjer för utformning av ny bebyggelse inkl. siktröjning vilka anges för samtliga LIS-områden vid Väneren inkl. Lurö. Genom att ny bebyggelse utformas på liknande sätt och placeras med bevarade träd mellan sig och stranden bedöms känslan av en obruten strandlinje från vattnet sett kunna bibehållas.

Som beskrivs ovan är det av stor vikt att inte en oaktsam exploatering sker på Lurö, av hänsyn till utpekade riksintressen inkl. Natura 2000. Dock bedöms en viss utveckling inom de utpekade områdena kunna bidra till att stärka Lurö som en destination för naturturism och det rörliga friluftslivet.

Övergripande bedöms LIS-områdena i planalternativet bidra till att stärka de upplevda värdena som åsyftas i riksintresseutpekandet. Genom att bidra till att skapa tillfällen för fler att besöka och uppleva sjön, utan att göra för stora ingrepp i de naturvärden som finns kan planen tillgängliggöra Väneren på platser som få människor besöker idag.

Fri passage närmast vattnet är av betydelse för det rörliga friluftslivet. Detta säkerställs vid dispensprövning och förrättning, men många LIS-områden har även placerats en bit in på land så att strandzonen inte ingår i utpekandet.

Genom de vattenområden som finns med i LIS-planen kan även det vattenburna friluftslivet stärkas ytterligare genom fler båtplatser.

Nollalternativ

Nollalternativet innehåller något färre LIS-områden och tar en mindre andel av kommunens strand i anspråk. Ur restriktivitetssynpunkt innehåller alternativet mer orörd Vänerstrand för friluftslivets syften. Dock bidrar planalternativet i högre grad till att tillgängliggöra friluftslivet för fler.

Allemansrättslig tillgänglighet

Allmänhetens tillgång till stränder är en av hörnstenarna i strandskyddsbestämmelserna. Möjligheten att ha en fri passage mellan ny bebyggelse och stranden säkerställs vid dispensprövning och förrättning. Det rörliga friluftslivets karaktär kan till viss del sägas ha förändrats under de senaste åren. Enligt en analys som kommunen gjorde i samband med utredningen kring införandet av ett utökat strandskydd är det allmänna bad- och båtlivet och

den strandnära rekreationen knuten mycket till upplevelser vid olika platser, mer så än en sammanhängande vandringsupplevelse längsmed en sjös strandlinje över en längre sträcka. Det kan handla om grillplatser, lägerplatser, utsiktsplatser, badplatser, småbåtshamnar/marinor för iläggning eller upptagning av båtar. Dessa områden är i mångt och mycket beroende av ett fungerande vägsystem, och därmed oftast också bebyggelse. Platserna kan relativt enkelt nås från land med bil, cykel eller till fots, och från sjön via båt eller kanot. Naturen invid stränderna vid många av sjöarna i kommunen, däribland Väneren, har ofta skog växande fram till några meter från strandlinjen. Detta gör att det går relativt lätt att finna platser för strandhugg längs flera partier av stränderna vid dessa sjöar, utan att känna att man inkräktar på hemfridzoner. I utvärderingen av genomförda åtgärder inom befintliga LIS-områden kunde även konstateras att begränsningen av den allemansrättsliga tillgängligheten inom bebyggda LIS-områden är försumbar.

Nollalternativ

Nollalternativet innehåller något färre LIS-områden och tar en mindre andel av kommunens strand i anspråk.

KULTURMILJÖ OCH LANDSKAPSBILD

Inom kommunen och kring de sjöar som berörs av LIS-områden finns vissa kulturvärden. De största värdena har undvikits genom avgränsningen av områdena. Ett antal kulturhistoriskt intressanta lämningar finns dock inom några LIS-områden vilka beskrivs under platsens förutsättningar i planen. Det finns även ett antal områden som har kulturlämningar i sitt närområde vilka kan riskera att påverkas om inte aktsamhet råder vid framdragande av vägar och annan infrastruktur till LIS-området.

Ett område inom planen där en kulturmiljö påverkas är vid 29. Ekenäs, där en detaljplan tagits fram som hantear den kulturhistoriska miljön som ingår i LIS-utpekandet. I det nya LIS-området vid 42. Anneberg ingår också en kulturmiljö i form av ett gammalt glasbruk. Vid utveckling inom området som berörs av fornlämningen anges i planen att kontakt bör tas med Länsstyrelsen för att samråda kring behov av arkeologisk förundersökning i samband med fornlämningen och eventuella tillstånd som berör denna. Även LIS-området på Lurö som läggs till i LIS-planen inför utställning ligger inom en kulturhistoriskt intressant miljö som finns utpekad i det regionala kulturmiljöprogrammet. Utveckling av näringsverksamheten på ön bedöms bli begränsad och centrerad till de utpekade områdena med tanke på de höga naturvärden som även finns på ön. En viss utveckling inom de utpekade områdena bör kunna ske utan att kulturhistoriska värden i exempelvis befintliga byggnader i bruksmiljön förvanskas, vilket blir en bevakningsfråga i eventuell kommande lovgivning inom LIS-området.

Ett ökat byggande som i första hand styrs av närheten till vatten medför att delvis nya bebyggelsemönster uppstår. Mönstren bryter delvis mot de traditionella och saknar ett historiskt sammanhang. Till övervägande del har dock LIS-områdena pekats ut i anslutning till befintlig bebyggelse. LIS-planen anger rekommendationer för utformning och placering av tillkommande byggnader för att dessa ska passa in i landskapet och sammanhanget på bästa sätt.

En utveckling av landsbygden kan medföra att människor får fortsatt möjlighet att bo kvar och försörja sig vilket ökar förutsättningarna för ett öppethållande av marken. Det kan bidra till att upprätthålla och tydliggöra kulturmiljövärden i landskapet.

Nollalternativ

Nollalternativet bedöms likvärdigt med planalternativet om än något mindre påverkan genom att de nytillkomna områdena inte finns med.

Miljömål: En god bebyggd miljö

”Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturmiljöerna ska tas tillvara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.”

I planalternativet finns riktlinjer för ny bebyggelsens utformning och placering som ska vara vägledande vid fortsatt prövning. Genom att ha riktlinjer för utformning som säger att ny bebyggelse, speciellt i lägen som ses från vattnet på Vänern, ska passas in i landskapet och placeras så att inte strandlinjen bryts värnas friluftsvärden och ny bebyggelse anpassas till den bebyggelsestradition som finns.

Nollalternativ

Nollalternativet har även det vissa riktlinjer för utformning och placering av ny bebyggelse. Förslagen bedöms likvärdiga för att uppnå det nationella målet.

Landskapsbild

I LIS-planen finns riktlinjer för placering och gestaltning av nya byggnader inom alla områden lokaliserade intill Vänern. Dessa är av vikt för att inte riskera att påverka landskapsbilden sett från sjön som är av riksintresse för det rörliga friluftslivet.

Nollalternativ

Nollalternativet har även det vissa riktlinjer för utformning och placering av ny bebyggelse. Dock innehåller planförslaget mer bebyggelse än nollalternativet vilket gör att nollalternativet ger mindre påverkan på landskapsbilden.

HÄLSA OCH SÄKERHET

Inom utpekade områden i LIS-planen är den främsta frågan inom hälsa och säkerhet att säkerställa att ny bebyggelse inte riskerar att drabbas av översvämning enligt dagens planeringsnivåer och framtida eventuella höga flöden till följd av klimatförändringar. Detta är framför allt en fråga för områdena kring Vänern där de nya planeringsnivåerna från vägledningen *Stigande vatten* ger förutsättningarna för var ny bebyggelse kan tillkomma. Dessa ger tillsammans med Boverkets vägledning för tillsyn av översvämningsfrågan ramen för planeringen. Boverket arbetar med att utveckla allmänna råd för bedömning av risken för översvämning som kommer att bygga vidare på tillsynsvägledningen.

Generellt ligger LIS-områdena intill Vänern i sådana lägen att strandkanten utgörs av klippor och sluttar relativt brant ner mot vattnet. Ny bebyggelse ska placeras så att en fri passage fortfarande finns kvar mellan bebyggelsen och vattnet, vilket gör att byggnaderna i förslaget i stor utsträckning hamnar utanför de planeringsnivåer som finns för översvämning. Inom vissa områden behöver dock frågan särskilt undersökas närmare för att garantera nivåerna, framför allt inom ett av delområdena inom 41. Södra Önaholm (delområdet längst väster ut). Samtliga nya LIS-områden kring Vänern handlar om enstaka hus, främst för uthyrning eller fritidsboende, vilket inte bedöms som ny samlad bebyggelse. Vid lovgivning intill sjön stäms planeringsnivåerna av och ny bebyggelse placeras så att risken för att drabbas av översvämning minimeras.

Inom kommunen finns endast en befintlig översvämningsskartering för Byälven. En översiktlig bedömning av översvämningsskarteringen har även gjorts invid de sjöar som inte har fastställda planeringsnivåer eller översvämningsskartering. I LIS-planen ges en bild av förutsättningarna inom de områden som riskerar att delvis drabbas av översvämning med tanke på befintlig skartering eller höjdförhållanden på platsen. Detta ger en bild av förutsättningarna och kan hjälpa vid lovgivning inom aktuellt område för att kunna placera ny bebyggelse så att riskerna minimeras.

Nollalternativ

Nollalternativet innehåller inget resonemang kring varje LIS-område kring översvämningsskartering vilket gör att det finns en bättre beredskap genom revideringen av LIS-planen att möta risken för höga vattenflöden. Kunskapen kring klimatförändringar och höga vattenflöden som en följd av detta har höjts sedan 2013 vilket gör att planförslaget bedöms ge bättre vägledning och dess genomförande därmed innebär en mindre risk för hälsa och säkerhet ur denna aspekt.

HUSHÅLLNING MED RESURSER

Alla LIS-områden ligger med närhet till befintliga vägar och majoriteten går att ansluta till bredbandsnätet. Områdena är relativt utspridda i kommunen, men bedöms bidra till att befintliga strukturer stärks och på så sätt nyttjar de investeringar som gjorts i dess närområde.

Nollalternativ

Nollalternativet skiljer sig inte från planalternativet på denna punkt då de områden som ingår i nollalternativet ingår i planalternativet.

Miljömål: Ett rikt odlingslandskap

"Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljö-värdena bevaras och stärks."

En viktig resurs att hushålla med är jordbruksmark. I Säffle kommun år 2010 var cirka 15 % av kommunens markyta jordbruksmark. För att ta jordbruksmark i användning för annat syfte behöver ändamålet vara av väsentligt samhällsintresse. I LIS-planens revidering läggs ett område till som delvis innehåller jordbruksmark, 37.Slirud (delområde B). Inom detta område bör bebyggelse i första hand placeras så att den inte tar jordbruksmark i anspråk, vilket även beskrivs i riktlinjerna för områdets utveckling. I planen från 2013 ingår i planalternativet två områden som

delvis innehåller jordbruksmark, område 3. Näs och 4. Svanskogs-strand. Planen bedöms inte påverka miljömålet negativt totalt sett.

Nollalternativ

Nollalternativet innehåller tre områden som delvis innehåller jordbruksmark och i planalternativet har ett av dessa reviderats så att delområdet med jordbruksmark utgått (område 5 - Svaneholm).

AGENDA 2030

Agenda 2030 är en handlingsplan för hållbar utveckling vilken antogs av FN:s generalförsamling 2015. Alla världens länder har skrivit under agendan och åtagit sig att jobba med målen på nationell, regional och lokal nivå. Agendan syftar till att nå en socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbar värld till år 2030. Totalt finns 17 mål som ses i bilden nedan.

LIS-planen bedöms främst beröra mål 6, mål 8, mål 11 men har naturligtvis kopplingar till övriga mål då de globala målen är uppbyggda så att de är delbara och bygger på varandra.

Mål 6 handlar i detta fall om hållbar vattenförsörjning och kommunens beredskap för att möta framtidens dricksvattenbehov. För att inte påverka målet negativt är det av vikt

att grundvattenförekomsterna och vattentäkterna i kommunen inte riskerar att drabbas av exempelvis ökad trafik eller dåliga avloppsanläggningar. För varje LIS-område ges rekommendationer kring framtida lösningar för vatten- och avlopp och en analys har gjorts utifrån vattendragens statusklassning och potential som nutida eller framtida vattentäkt. Utifrån detta bedöms planförslaget bidra till mål 6.

Mål 8 handlar om hållbar ekonomisk tillväxt och att skapa förutsättningar för innovation och entreprenörskap. Detta bedöms göras i tillskapandet av LIS-områden för näringsändamål i kommunen, då det skapar förutsättningar för näringslivet i kommunen att utvecklas i attraktiva lägen. Utgångspunkten i planförslaget har varit att ta tillvara den lokala utvecklingskraften i kommunen och har i hög grad utformats i samverkan med lokala markägare och entreprenörer.

Mål 11 handlar i detta fall om att skapa en hållbar bebyggelsestruktur i kommunen där goda levnadsförhållanden ska råda kopplat till nya bostäder. Utifrån Säffles lokala kontext och bebyggelsestruktur kan LIS-planen i hög grad sägas bidra till en bebyggelsestradition med en relativt småbruten struktur och finmaskigt lokalt infrastrukturnät. I

det korta perspektivet skulle denna typ av struktur kunna anses bidra till en spridning av befolkning och resurser som skapar exempelvis bilberoende då i många fall det inte finns möjlighet att ta sig till alla LIS-områden med kollektivtrafik. Dock kan i Säffles kontext ses att en utveckling av småskalig näringsverksamhet genom uthyrning av stugor och möjlighet till generationsskiftet på landsbygden är en förutsättning för att många av de jordbruk som präglar Säffles landsbygd ska kunna leva kvar. Detta är i högsta grad en förutsättning för att en hållbar utveckling med lokal livsmedelproduktion ska kunna finnas kvar i kommunen. LIS-planen bedöms därför bidra till mål 11.

Mål 15 handlar om att bevara biologisk mångfald och många av aspekterna som ryms inom detta behandlar i Sveriges nationella miljömål som tidigare i denna MKB redogjorts för. En viktig del inom detta mål är den urvalsprocess som pågått under arbetet med revidering av LIS-planen där de områden i kommunen med störst värden valts bort.

Sammanfattningsvis bedöms LIS-planen ligga i linje med och bidra till Agenda 2030, men utifrån Agendan betonas vikten av att tillskapa lösningar för vatten- och avlopp av god kvalitet även vid mindre bebyggelsegrupper.

3. SAMMANFATTNING

Planalternativet innebär att 19 av de tidigare områdena revideras, 3 områden tas bort och 26 områden kvarstår i sin tidigare form. Efter en dialogprocess med fastighetsägare kring kommunens sjöar har 13 LIS-områden tillkommit.

Planalternativet innebär en något större miljöpåverkan än nollalternativet då antalet LIS-områden har ökat, framför allt kring Vänern. Den största påverkan förväntas vara på naturvärden invid sjöarna, framför allt kan risken finnas vid en oförsiktig exploatering på Lurö som delvis omfattas av naturreservat. Vid en exploatering där inte riktlinjerna för utformning av ny bebyggelse intill Vänern följs kan riksintresset för friluftsliv komma att påverkas. Planen kan dock även bidra till att tillgängliggöra sjön vilket ligger inom riksintressets syften. Det är av stor vikt att hållbara lösningar för vatten- och avlopp kommer till vid ny bebyggelse för att inte miljö kvalitetsnormen för vatten ska påverkas negativt i de utpekade sjöarna. Vid ny bebyggelse intill Vänern bör ny bebyggelse placeras enligt de riktlinjer som finns med hänsyn till översvämning och de lokala höjdförhållandena som lyfts för övriga delar av kommunen behöver vägas in tillsammans med eventuella ökade flöden på grund av klimatförändringar. Det bedöms finnas goda förutsättningar för detta i genomförandet av planalternativet.

Alternativ lokalisering

Nollalternativet och planalternativet kan vägas mot den alternativa lokalisering som i denna MKB innebär en utveckling där ingen LIS-plan finns. Strandskyddsärenden skulle då hanteras enligt samma principer som gäller utanför LIS-utpekade områden. Detta innebär att bebyggelse endast kan komma till där andra särskilda skäl för dispens föreligger. En bebyggelse intill kommunens stränder enligt denna princip skulle göra att vissa områden inte alls kan byggas ut, medan trycket på de platser där särskilda skäl föreligger skulle öka. Alternativet skulle öka risken för en större lokal miljöbelastning i vissa lägen, samtidigt som en koncentration av bebyggelse ger en effektiv resursanvändning. Ett troligt scenario ifall verktyget med LIS-planering inte tillämpas är att ingen utveckling utanför Säffle tätort skulle kunna förekomma och syftet som LIS vilar på med en hållbar utveckling av landsbygden skulle utebli.

Säffle, upprättad 2020-11-05

Daniel Nordholm
Stadsarkitekt

Annika Sahlén
Planhandläggare

Peter Pettersson
Förvaltningschef miljö- och byggförvaltningen

Sara Svensson
Samhällsplanerare, SBK Värmland

Eva-Marie Samuelson
Samhällsplanerare, SBK Värmland

SÄFFLE KOMMUN